

Asia: VN/14717/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja valmiuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Edustaako vastaaja

Ministeriötä

Voitte kirjoittaa lausuntonne palkkatukea koskien alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain 83 ja 91 §:n muuttamisesta ja valmiuslain muuttamisesta.

Palkkatukea koskevat yleiset huomiot

Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan esityksen tavoite kohdentaa palkkatukea ensisijassa yksityissektorille ja kolmannelle sektorille on lähtökohtaisesti oikeansuuntainen. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa kuitenkin, että tavoitteeseen voidaan päästä myös ehdotettua joustavammin keinoin.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, ettei osaamisen vahvistamiseen perustuvan palkkatuen rajaaminen kuntien ja kuntayhtymien ulkopuolelle niinkään vähennä kuntien tehtäviä, vaan kaventaa mahdollisuuksia hyödyntää julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain mukaisia palveluja sekä rajaa kuntien mahdollisuutta kohdentaa palkkatukea tarvelähtöisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö haluaa kiinnittää huomiota myös siihen, että esityksen vaikutukset on arvioitu kapeasti eivätkä ne huomioi palkkatuetun työn muita mahdollisia, esimerkiksi henkilön

hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviä positiivisia vaikutuksia, joilla voi olla yhteys esimerkiksi siihen, minkälaisia tai minkä verran sosiaali- ja terveyspalveluja henkilö jatkossa tarvitsee.

Sosiaali- ja terveysministeriö näkee tärkeänä, että myös tulevaisuudessa työvoimaviranomaisella olisi, riippumatta työllisyysalueiden eroista, yhteistyössä hyvinvointialueiden työllistymistä tukevien palvelujen ja toimien kanssa, mahdollisuus koota yksilöllisiä ja asiakkaiden tarpeita vastaavia kokonaisuuksia ja palvelupolkuja kohti työhakijoiden aitoa työelämäosallisuutta. Tähän tarvitaan ennen kaikkea joustavia ja yksilöllisiin tarpeisiin vastaavia ratkaisuja ja mahdollisimman laajaa keinovalikoimaa, huomioiden sen, ettei kaikilla alueilla yritysten tai järjestöjen määrä tai tilanne ole yhtäläinen. Sosiaali- ja terveysministeriö näkeekin, että ehdotus heikentäisi mahdollisuuksia rakentaa asiakkaiden tarpeisiin vastaavia yksilöllisiä palvelupolkuja esimerkiksi työkokeilusta palkkatuettuun työhön ja osaamisen kasvattamiseen sekä koulutuksen suorittamiseen osana työllistämisyksiköitä. Nämä mahdollisuudet ovat tärkeitä esimerkiksi kunnallisten työpajojen ja niiden piirissä olevien nuorten ja nuorten aikuisten palvelujen ja työllistymisen kannalta.

Esitysluonnoksen mukaan työttömien työnhakijoiden näkökulmasta ehdotettu muutos vähentäisi jossain määrin mahdollisuuksia työllistyä palkkatuettuun työhön. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan, jos palkkatuki ehdotuksen mukaisesti rajattaisiin pois kuntaan tai kuntayhtymään työllistyviltä, työttömyysturvan, yleisen asumistuen ja toimeentulotuen tarve voisi kasvaa, jos kyseiset henkilöt eivät muuten työllistyisi. Esitysluonnoksesta käy ilmi, että julkisen sektorin tehtäviin työllistyy keskimäärin haastavammassa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä kuin yrityksiin, minkä johdosta voidaan pitää todennäköisenä, että suuri osa tästä henkilöryhmästä jäisi edellä mainittujen etuuksien varaan ehdotetun muutoksen jälkeen. Työvoimaviranomaisten olisi ehdotetun muutoksen jälkeen tärkeää pitää huolta näiden vaikeasti työllistyvien henkilöiden palveluista.

Työttömyysturvaa koskevat huomiot

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa esitysluonnoksen kohdassa 2.1.6 todettuun ja toteaa, että työttömyysturvalain (1290/2002) 2.9.2024 voimaan tulevan muutoksen johdosta palkkatuettu työ ei jatkossa lähtökohtaisesti kerrytä työttömyyspäivärahan työssäoloa. Alentuneesti työkykyisen ja yli 60 vuotiaan pitkäaikaistyöttömän työllistymiseksi solmittu palkkatuettu työ kerryttää kuitenkin ensimmäisen 10 työssäoloaika-kuukauden jälkeen 75 prosenttia työssäoloa kerryttävistä kuukausista. Työllistyminen palkkatuetussa työssä pidentää työssäoloa tarkastelujaksoa ja huomioidaan kokonaisuudessaan täytettäessä eräitä työttömyysturvaseuraamuksia tai kerrytettäessä työmarkkinatuen odotusaikaa. Muutoksen on tarkoitus vahvistaa palkkatuetun työn luonnetta työllistymistä tukevana palveluna, jonka tavoitteena on työllistyminen avoimille työmarkkinoille.

Palkkatukea voidaan myöntää enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan, jos tuella palkattava on 60 vuotta täyttänyt ja ollut työtön vähintään 12 kuukautta viimeisten 14 kuukauden aikana välittömästi ennen

palkkatuen myöntämistä. Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen myönnetään ensin kymmeneksi kuukaudeksi edeltävän työttömyyden kestosta riippumatta, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajaksi, ja työnantajalla on mahdollisuus hakea enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan jatkoa palkkatuelle samasta henkilöstä vamman tai sairauden perusteella.

Esitysluonnoksesta käy ilmi, että aikavälillä 1.7.2023-30.4.2024 työnvälitystilaston mukaan alkoi 4 726 palkkatukijaksoa kunnissa tai kuntayhtymissä. Näistä jaksoista 1 261 oli sellaisia, että palkkatuki oli myönnetty alentuneen työkyvyn perusteella ja 187 oli myönnetty sillä perusteella, että henkilö on 60 vuotta täyttänyt pitkään työttömänä ollut henkilö. Esitysluonnoksessa viitattujen vuoden 2015–2023 työnvälitystilaston tietojen perusteella mahdollisuutta 60 vuotta täyttäneen pitkäaikaistyöttömän muuta palkkatukea pidempään keston hyödynnetään melko vähäisesti.

Kuntien vastuu työttömyysetuuksien rahoituksesta laajenee vuoden 2025 alusta nykyisen työmarkkinatuen rahoituksen lisäksi myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan rahoitukseen. Työttömyyspäivärahan rahoitusvastuuseen vaikuttavien maksupäivien laskenta alkaa alusta, kun henkilö täyttää työssäoloehdon. Kuten esitysluonnoksessa on todettu, koska palkkatuettu työ ei 2.9.2024 alkaen pääsääntöisesti kerrytä palkansaajan työssäoloehtoedellytyksiä edellä kuvattuja poikkeuksia lukuun ottamatta, useimmissa tilanteissa palkkatuen myöntäminen ei vaikuta kunnan rahoitusvastuuseen.

Voitte kirjoittaa lausuntonne valmiuslakia koskien alla olevaan tekstikenttään

Esitysluonnoksessa viitataan hallituksen esitykseen HE 37/2024 vp eduskunnalle työvoimapolitiikan uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien muuttamista koskeviksi lainsäädännöksi. Mainitussa hallituksen esityksessä on ehdotettu muutettavaksi työvoimapolitiikan järjestämisestä annetun lain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyä työvoimaviranomaisen määritelmää siten, että työvoimaviranomaisella tarkoitettaisiin kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapolitiikan järjestämisestä toimialueellaan. Lisäksi on ehdotettu muutettavaksi järjestämislain 13 §:n 2 momenttia siten, että työvoimaviranomainen voisi sopimuksella antaa järjestämislaissa säädettyjen tehtävien lisäksi myös muussa laissa työvoimaviranomaiselle säädettyjä tehtäviä kuntalain 54 §:n mukaisesti toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi. Työvoimaviranomaiselle säädetään tehtäviä esimerkiksi työttömyysturvalaissa. Työvoimaviranomaisen tehtävänä on työttömyysturvalain mukaan antaa työttömyysetuuden maksajalle työvoimapolitiittinen lausunto työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittisista edellytyksistä. Muutokset on vahvistettu lailla 435/2024.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että valmiuslaissa työvoimaviranomaisella tarkoitetaan järjestämislaissa tarkoitettua työvoimaviranomaista. Esitysluonnoksessa todetaan, että esityksessä on tarkoitus nimenomaan viitata työvoimaviranomaisen määritelmään sellaisena kuin se olisi HE:ssä 37/2024 vp esitetyllä tavalla muutettuna.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä HE 37/2024 esitetyn johdosta työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 16 kohdan määritelmää työvoimaviranomaisesta on muutettu 1.1.2025 voimaan tulevalla lailla 438/2024 siten, että työvoimaviranomaisella tarkoitetaan työvoimapalveluiden järjestämisestä annetussa laissa tarkoitettua kunnan tai kuntayhtymän viranomaista, joka vastaa työvoimapalveluiden järjestämisestä toimialueellaan, sekä viranhaltijaa, joka mainitun lain 13 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen nojalla hoitaa työttömyysturvalaissa säädettyjä työvoimaviranomaisen tehtäviä.

Sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole huomautettavaa valmiuslakiin ehdotetuista muutoksista.

Iivari Annakaisa
Sosiaali- ja terveysministeriö

Ritola Emmi
Sosiaali- ja terveysministeriö